

ऋक् — म०५ - सू०६३

॥६३॥ गुम्दः॥ मित्रावरुणौ॥ जगती ॥ 1 -

॥11॥ transliteration and meter

ṛtasya gopāvādhi tiṣṭatho rátharñ
v - v - - - | v v , - v - v x

परस्पर and विभक्ति-बन्ध

ऋतस्य गोपी अधि- तिष्ठथः रथम्
n6/1 mV/2 Ø-स्था+II/2 m2/1

sátyadharmāṇā paramē vīromani
- v - - - - | v v , - v - v x

सत्य-धर्माणां परमे वि-ओमनि ।
Ø- mV/2 m7/1 m7/1

yamātra mitrā varuṇāvatho yuvārñ
v - v v - | v v , - v - v x

यम् अत्र मित्रा-वरुणा अवथः युवम्
m2/1 Ø mV/2 mV/2 अद्+II/2

tāsmāi vṛṣṭīr mādhumat pinvate divāḥ
- - - v | v v - , - v - v x

तस्मै वृष्टिः मधुमत् पिन्वते दिवः ॥
m4/1 f1/1 n12/1 Aपिन्व+III/1 m56/1

ऋत n । व्योमन् m । अद् । गुम्द त्वस् युवाम् युवम् । वृष्+ति । मधु+मत् n । A । पिन्व । दिव् वृ षौस् घाम् घावस् दिवस् ...

॥12॥

samrājāvāsya bhūvanasya rājatho
- - - - v | v v , - v - v x

सम्-राजौ अस्य भुवनस्य राजथः
Ø-m1/2 n6/2 n6/1 राज्+II/2

mitrā varuṇā vidāthe sṅvar dīṣṭā
- - v v - | v v - , v - v x

मित्रा वरुणा विदथे स्वर-दृशा ।
mV/2 mV/2 n7/1 Ø-m1/2

vṛṣṭīrñ vām rādho amṛtatvām īmahe
- - - - - | v v , - v - v x

वृष्टिम् वाम् राधस् अमृतत्वम् ईमहे
f2/1 26/2 n2/1 n2/1 इ/ई+I/3

dyāvā pṛthivī vicaranti tanyávaḥ
- - v v - | v v , - v - v x

द्यावा पृथिवी वि-चरन्ति तन्यवः ॥
m12/2 f2/2 चर्+III/3 a1/3

राज् I । विदथ n । युम्द वाम् e Wackemagelstellung । राधस् n । इ/ई II P/A । दिव् वृ षौस् घाम् घावस् दिवस् ...

॥13॥

samrājā ugrā vṛṣabhā divás pātī
- - - - - | v v - , v - v x

सम्-राजा उग्रा वृषभा दिवस्पती
m1/2 m1/2 m1/2 m1/2

pṛthivyā mitrā varuṇā vicarṣaṇī
v - - - - - | v v , - v - v x

पृथिव्याः मित्रा वरुणा विचर्षणी ।
f6/1 m1/2 m1/2 m1/2

citrēbhir abhrāir upatiṣṭatho rávarñ
- - v - - - | v v , - v - v x

चित्रेभिः अन्नैः उप-तिष्ठथः रवम्
n3/3 n3/3 Ø-स्था+II/2 m1/2

dyām varṣayathaḥ āsurasya māyāyā
- - v v - | v v , - v - v x

द्याम् वर्षयथः असुरस्य मायया ॥
m12/1 वृष्+caus+II/2 m6/1 f3/1

उग्र mfn । वृषभा m । वि-चर्षणि mfn । अन्न n अप-भृ । रव m c । दिव् वृ षौस् घाम् घावस् दिवस् ...

॥14॥

māyā vārñ mitrā varuṇā divī śrītā
- - - - - | v v , - v - v x

माया वाम् मित्रा-वरुणा दिवि श्रिता
f1/1 6/2e mV/2 mV/2 m7/1 वि+ppp+f1/1

sūryō jyōtīś carati citrām āyudharñ
- - - - - | v v v , - v - v x

सूर्यः ज्योतिस् चरति चित्रम् आ-युधम् ।
m1/1 n1/1 चर्+III/1 n1/1 n1/1

tām abhréna vṛṣṭyā gūhatho divī
v - - v | - v - , - v - v x

तम् अन्नेन वृष्ट्या गूहथः दिवि
m2/1 n3/1 f3/1 गूह्+II/2 m7/1

pārjanya drapsā mādhumanta īrate
- - - - - | v v , - v - v x

पर्जन्य द्रप्साः मधुमन्तः ईरते ॥
mV/1 m1/3 m1/3 ईर्+III/1 A

दिव् वृ दिवि । वि I । ज्योतिस् n । आयुध n । गूह् I । पर्जन्य m । द्रु । द्रप्स m । मधु+मत् n । ईर् A II ।

॥15॥

rātharñ yurñjate marútaḥ śubhé sukharñ
v - - v - | v v , - v - v x

रथम् युञ्जते मरुतः शुभे सुखम्
m2/1 VIIयुञ्+III/1 m1/3 f4/1 n2/1

śūro nā mitrā-varuṇā gāvīṣṭiṣu
- - v - - - | v v , - v - v x

शूरः न मित्रा-वरुणा गो-इष्टिषु ।
m1/1 Ø mV/2 mV/2 Ø- f7/3

rājāñsi citrā vicaranti tanyávo
v - v - - - | v v , - v - v x

रजांसि चित्रा वि-चरन्ति तन्यवः
n2/3 n2/3 चर्+III/3 m1/3

divāḥ samrājā pāyasā na ukṣataḥ दिवः सम्-राजा पयसा नः उक्षतम् ॥
 v — — — | v v , — v — v x m6/1 mV/2 n3/1 246/3c उक्ष्+लोट्+II/2
 II/VII A/P युञ् । शुष् f । सु-ञ्च n । I/VI इष् गो-इष्टि f । रजस् रजनी रजांसि n । पी/पा I/IV पयस् n । I A/P उक्ष् ।

¹¹⁶¹¹
 vācam sū mitrā-varuṇāvīratīm वाचम् सु मित्रा-वरुणौ इरावतीम्
 — — v — — | v v , — v — v x f2/1 Ø mV/2 mV/2 इरा+वत्+ई+f2/1

parjanyaścitrām vadati tviṣmatīm पर्जन्यः चित्राम् वदति त्विषिमतीम् ।
 — — — — | v v , — v — v x m1/1 f2/1 वद्+III/1 त्विष्+मत्+ई+f2/1

abhrā vasata marūtaḥ sūmāyā अभ्रा वसत मरुतः सु-मायया
 — — v v v | v v , — v — v x n2/3 वस्+inj+III/3 m1/3 Ø- f3/1

dyāṁ varṣayatam aruṇām arepāsam द्याम् वर्षयतम् अरुणाम् अरेपसम् ॥
 — — v v v | v v , — v — v x f2/1 वृष्+caus+लोट्+II/2 f2/1 f2/1

इर्+आ+वत्+ई f । पर्जन्य m । त्विष् I त्विष् f । वस्+injunctive (अ-)वसत । वृष् I । अरुण mf । अरेपस् mfn ।

¹¹⁷¹¹
 dhārmaṇā mitrā-varuṇā vipaścitā धर्मणा मित्रा-वरुणा विपश्चिता
 — v — — — | v v , — v — v x n3/1 mV/2 mV/2 mV/2

vratā rakṣethe āsurasya māyayā व्रता रक्षेथे असुरस्य मायया ।
 v — v — — — | v v , — v — v x n2/3 रक्ष्+II/2 m6/1 f3/1

ṛtēna vīsvaṁ bhūvaṇaṁ vīrājathaḥ ऋतेन विश्वम् भुवनम् वि-राजथः
 v — v — — | v v , — v — v x m3/1 n2/1 n2/1 राज्+II/2

sūryam ādhattho divi citryaṁ rātham सूर्यम् आ-धत्थः दिवि चित्र्यम् रथम् ॥
 — v — — — | v v , — v — v x m2/1 धा+II/2 mf7/1 m2/1 m2/1

धृ I A/P धर्मन् n । विष् विष्-चित् विपश्चित् mfn । वृ V/IX/1 व्रत n । रक्ष् I P vA । ऋ+ppp->ऋत् mf ।
 चित्र् I विश्व सर्व । भू भुवन । राज् I । धा III दधाति धत्तः दधति दधासि धव्यः धव्य दधामि दध्वः दध्मः ।
 चित्र चित्र्य poetic licence

Abbreviations:

— रुरु prosodic long
 v लसु prosodic short
 x anceps
 | hiatus

m - पु.
 f - स्त्री.
 n - नपु.
 Ø indeclinable अव्यय
 a adjective
 e enclitic
 v vedic

1/... Nominative Case प्रथमा विभक्ति
 2/... Accusative Case
 3/... Instrumental Case
 4/... Dative Case
 5/... Ablative Case
 6/... Genitive Case
 7/... Locative Case
 V/... Vocative

III/... Third Person प्रथम पुरुष
 II/... Second Person मध्यम पुरुष
 I/... First Person उत्तम पुरुष

.../1 singular
 .../2 dual
 .../3 plural

ppp Participle Perfect Passive
 ppa Participle Perfect Active
 ppm Participle Present Medium

A आत्मनेपद Medium
 (P परस्मैपद Active)

I II III IV V VI VII VIII IX X Root Classes

लट् present tense
लिट् perfect tense
लोट् imperative mood
लङ् imperfect tense
लृङ् aorist
inj vedic injunctive
caus causative

ब.ग्री. bahu-vr̥hi

diacritic toolbox:
ś ṣ ṭ ṇ ṁ ḥ ṛ

mj